

Van: [REDACTED]
Verzonden: donderdag 20 maart 2025 10:46

Aan: [REDACTED]
CC: *GRF - Griffie
Onderwerp: Aanbieden rekenkamerbrief aandeelhouderschap HVC

Beste allemaal,

De rekenkamer Lelystad heeft het genoeg de raad hierbij haar rekenkamerbrief aan te bieden met een analyse die betrekking heeft op het aandeelhouderschap van de gemeente Lelystad in HVC. De rekenkamer verzoekt de raad vriendelijk om terughoudend om te gaan met deze informatie tot 1 april a.s., zodat iedereen voldoende tijd heeft zich voor te bereiden. Wij publiceren deze brief zelf begin april.

De bijgevoegde rekenkamerbrief vergelijkt de rekenkameronderzoeken uit 2014 en 2017 naar HVC met de recente evaluatie van verbonden partijen (raadsvergadering 25 februari 2025). Samengevat zijn de belangrijkste bevindingen en aandachtspunten:

Beperkte invloed van aandeelhouders

Bij HVC ligt de belangrijkste invloed op het beleid bij de Raad van Commissarissen, die vooral de belangen van HVC als onderneming behartigt. Aandeelhouders hebben daardoor slechts beperkt directe invloed op strategische keuzes, terwijl zij wel de financiële risico's dragen. De uiteenlopende belangen van de 52 gemeenten en 8 waterschappen als aandeelhouders kunnen de besluitvorming bovendien bemoeilijken.

Financiële positie HVC onder druk

De financiële weerbaarheid van HVC is verslechterd:

- De solvabiliteit daalde in 2023 naar 8,1%, fors onder de afgesproken norm van 25%. HVC is daarmee voor 91,9% afhankelijk van leningen, wat wijst op een kwetsbare financiële positie.
- De schuld steeg in 2023 naar €611 miljoen, terwijl het eigen vermogen afnam. Dit vergroot de financiële kwetsbaarheid.
- Lelystad staat garant voor circa €15 miljoen aan leningen van HVC. Hoewel daar een jaarlijkse vergoeding tegenover staat, plaatst de rekenkamer vraagtekens bij de balans tussen risico en opbrengst. Aandeelhouders kunnen aangesproken worden op deze garanties als HVC haar verplichtingen niet kan nakomen. De afgesproken afbouw van deze garantstelling is tot op heden uitgebleven. Sterker nog, de garantstelling is zelfs uitgebreid, wat de risico's voor aandeelhouders zoals Lelystad vergroot.

Toenemende risico's door nieuwe investeringen

HVC investeert in warmtenetten en CO₂-afvang om minder afhankelijk te worden van afvalverbranding. Het gaat om kapitaalintensieve projecten met lange terugverdientijden en onzekere marktontwikkelingen. In andere gemeenten hebben soortgelijke investeringen geleid tot hogere kosten en zorgen over betaalbaarheid voor inwoners. Tegelijkertijd blijft HVC inzetten op afvalverbranding, terwijl het Rijksbeleid juist stuurt op vermindering daarvan. Blijven de opbrengsten van deze investeringen achter, kunnen de kosten alsnog bij de aandeelhouders terechtkomen, met mogelijk financiële gevolgen voor aandeelhouders en burgers.

Vragen over marktconformiteit en tarieven

Er zijn signalen dat de tarieven die HVC rekent aan aandeelhoudende gemeenten mogelijk niet marktconform zijn, mede omdat HVC in het verleden externe klanten bediende tegen lagere tarieven om overcapaciteit te benutten. Dit roept vragen op over de bescherming van de financiële belangen

van de aandeelhouders en kan leiden tot hogere kosten voor gemeenten en inwoners. Elders is aangedrongen op een onafhankelijke marktanalyse; de rekenkamer beveelt de raad aan om hier ook Lelystad kritisch naar te kijken.

Keuzemoment DVO in 2026

De gemeente Lelystad moet in 2026 beslissen over de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met HVC. Gezien de strategische en financiële consequenties van dit besluit beveelt de rekenkamer de raad aan om dit besluit goed voor te bereiden, bij voorkeur aan de hand van een extern advies of aanvullend rekenkameronderzoek. De rekenkamer vraagt de Lelystadse raad hierover een standpunt in te nemen.

Zouden jullie de bijlagen bij deze mail willen doorzenden aan de leden van de Lelystadse raad?

Bij voorbaat dank voor de medewerking.

Met vriendelijke groet,

[Redacted signature]

 Rekenkamer Lelystad

Maandag t/m donderdag tijdens kantooruren bereikbaar op:

rekenkamer@lelystad.nl

www.lelystad.nl/rekenkamer

Stadhuisplein 2, Lelystad

Postbus 91, 8200 AB Lelystad

Tel: 14-0320

*Wij werken duurzaam en digitaal en
ontvangen uw correspondentie daarom
bij voorkeur elektronisch, bijvoorbeeld
via e-mail of e-formulier!*

[Redacted footer]

De raad van de gemeente Lelystad
Postbus 91
8200 AB LELYSTAD

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
--	--	--	20 maart 2025
behandeld door	doorkiesnummer	bijlagen	dossiernummer
	14-0320	--	--
onderwerp			pr-nummer
Afweging vervolgonderzoek rekenkamer Lelystad naar HVC.			--

Geachte raad,

De rekenkamer Lelystad heeft in 2014 en 2017 onderzoeken uitgevoerd naar HVC, een nutsbedrijf dat eigendom is van 52 Nederlandse gemeenten – waaronder Lelystad - en 8 waterschappen¹. In deze rekenkamerbrief vergelijken we – op een aantal punten - de bevindingen uit die eerdere rekenkameronderzoeken met de evaluatie van verbonden partijen² zoals behandeld tijdens de raadsvergadering van 25 februari 2025³. De voorliggende analyse is een eerste verkenning. Kerncijfers zoals solvabiliteit⁴, schuldenlast en winstgevendheid geven hierbij inzicht in de financiële ontwikkeling van HVC en de mogelijke gevolgen voor de gemeente Lelystad als aandeelhouder.

¹ <https://www.hvcgroep.nl/ons-verhaal/onze-aandeelhouders#:~:text=De%20eigenaren%20van%20HVC%20zijn,Holland%2C%20Flevoland%20en%20Friesland>

² Een beoordeling van organisaties waarmee de gemeente Lelystad een formele samenwerking heeft.

³ Agendapunt 11b: 25.005 Evaluatie verbonden partijen.
<https://lelystad.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/6667bb15-aebf-4e8b-a011-ab70bdcb4692#e83ce30a-29f2-4592-ac39-c66d339564ec>

⁴ Solvabiliteit laat zien of een bedrijf genoeg eigen geld heeft om zijn schulden te betalen. Hoe lager de solvabiliteit, hoe groter het financiële risico.

BEVINDINGEN REKENKAMERONDERZOEKEN 2014 EN 2017: FINANCIËLE RISICO'S EN BEPERKTE INVLOED

In 2014 voerde de rekenkamer Lelystad, samen met 17 andere rekenkamers van 19 gemeenten, een [onderzoek](#) uit naar de relatie tussen gemeenten als aandeelhouders en de Huisvuilcentrale (HVC). Hieruit bleek dat Lelystad aanzienlijke financiële risico's liep door haar aandeel in HVC. De gemeente moest eventuele verliezen dekken en stond garant voor leningen, terwijl haar invloed op het beleid en de bedrijfsvoering van HVC beperkt was. Lelystad moest afval laten verwerken tegen door HVC vastgestelde tarieven. Door overcapaciteit in de markt lagen deze tarieven hoger dan elders, wat extra kosten betekende voor aandeelhoudende gemeenten.

De besluitvorming binnen HVC verliep traag door het grote aantal aandeelhoudende gemeenten. Hierdoor hadden de aandeelhouders minder invloed op het beleid en de uitvoering. Het aandeelhouderschap vereiste specialistische kennis, terwijl de informatievoorziening aan gemeenteraden niet altijd aansloot op hun behoeften. De rekenkamer concludeerde dat de risico's voor aandeelhoudende gemeenten niet in verhouding stonden tot hun beperkte zeggenschap over HVC. Daarom werd aanbevolen dat Lelystad haar positie in HVC kritisch zou moeten evalueren en naar mogelijkheden zou moeten zoeken om haar invloed te versterken.

In november 2017 volgde een [rekenkameronderzoek](#) naar de opvolging van de aanbevelingen uit 2014. Dit onderzoek richtte zich op hoe gemeentebesturen met de aanbevelingen waren omgegaan en welke acties zij richting HVC hadden ondernomen. De voortgang bij HVC zelf werd zijdelings meegenomen. Uit het onderzoek bleek dat gemeenteraden de aanbevelingen grotendeels hadden overgenomen, maar dat veel colleges van burgemeester en wethouders hier onvoldoende opvolging aan gaven. Er was nauwelijks afstemming tussen de colleges binnen het verzorgingsgebied van HVC.

Hoewel HVC positieve financiële resultaten behaalde, bleef de toekomstige winstgevendheid afhankelijk van diverse factoren en was deze niet gegarandeerd. Wel had HVC stappen gezet om haar solvabiliteit te verbeteren, met als doel medio 2027 een solvabiliteitsratio van 25% te bereiken⁵.

INZICHTEN UIT DE EVALUATIE VAN HVC IN 2025

In de evaluatie van Verbonden Partijen uit 2025 wordt ook de Huisvuilcentrale (HVC) belicht⁶. Hierin staat dat HVC zich bezig houdt met het inzamelen en duurzaam verwerken van afvalstoffen, het bevorderen van hergebruik van materialen en het produceren en leveren van duurzame energie. Deze samenwerking ondersteunt de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van afvalbeheer. Met de expertise van HVC streeft Lelystad ernaar minimaal 60% van het huishoudelijk afval te recycleren, in lijn met de vernieuwde VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof).

⁵ Het streven naar een **solvabiliteit van 25%** komt uit de aandeelhoudersvergaderingen van HVC. In de notulen van de **AVA op 24 mei 2018** (p. 4) stelt de voorzitter dat dit doel **liefst vóór 2024** wordt behaald, zodat dan een discussie over dividenduitkering kan plaatsvinden. Belangrijker dan de solvabiliteit is de vrijheid om HVC zonder garantstelling te financieren.

<https://lelystad.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/ba6c68be-5639-460b-9685-e2c780d5f4ef>

De doelstelling is bijgesteld. Volgens de **Programmabegroting 2025-2028** van Noordoostpolder (p. 92) streeft HVC er nu naar om **medio 2027** een solvabiliteit van **25%** te bereiken, zoals vastgesteld in de AVA.

<https://raad.noordoostpolder.nl/Vergaderingen/Gemeenteraad/2024/11-november/13%3A30/Programmabegroting-2025-2028/10-1-Programmabegroting-2025-2028.pdf>

De rekenkameronderzoeken van **2014 en 2017** noemden de **25%-solvabiliteitsdoelstelling** niet expliciet, maar brachten wel de financiële risico's en de noodzaak tot versterking van de positie van HVC onder de aandacht. Dit droeg bij aan de latere vaststelling van deze doelstelling in aandeelhoudersvergaderingen.

⁶ Zie bijlage 1.

HVC is een structuurvennootschap⁷: bij HVC nemen de aandeelhouders niet alle beslissingen zelf. De Raad van Commissarissen heeft veel zeggenschap over het beleid. Hierdoor hebben aandeelhouders, zoals de gemeente Lelystad met een belang van 2,5%, minder directe invloed op de bedrijfsvoering. Bij een eventuele verkoop kunnen de aandelen alleen worden overgedragen aan andere publieke partijen, zoals gemeenten, provincies of waterschappen.

Eind 2023 bedroeg het eigen vermogen van HVC € 53,8 miljoen, terwijl het vreemd vermogen opliep tot € 611,2 miljoen. Het bedrijfsresultaat over dat jaar was € 35 miljoen. De gemeente Lelystad verwacht in 2025 een financiële bijdrage van € 13,7 miljoen te leveren voor afvalinzameling en -verwerking. Daarnaast brengt het aandeelhouderschap een garantstelling⁸ van 2,5% over de uitstaande leningen met zich mee, wat neerkomt op ongeveer € 15 miljoen. Mocht HVC haar financiële verplichtingen niet kunnen nakomen, dan kan de gemeente aansprakelijk worden gesteld voor haar deel van de garantie. Over deze garantstelling ontvangt de gemeente jaarlijks een vergoeding voor de financiële garantstelling (provisie) van 1% (€ 141.929).

Tijdens de laatste aandeelhoudersvergadering bespraken de gemeenten en waterschappen de toekomstplannen van HVC voor 2025-2035, aldus de evaluatie. Achttien portefeuillehouders⁹ uit verschillende aandeelhoudende gemeenten en waterschappen hebben samen met de directie van HVC nagedacht over nieuwe investeringen. Hierbij lag de nadruk op warmteprojecten ter ondersteuning van de warmtetransitie, verbeteringen aan afvalenergiecentrales¹⁰, zoals CO₂-afvang¹¹ en het ontwikkelen van nieuwe financiële kaders. De dienstverleningsovereenkomst (DVO)¹² die Lelystad met HVC heeft afgesloten loopt tot 2026 en kan na evaluatie met vijf jaar worden verlengd.

Volgens de evaluatie uit 2025 is er geen aanleiding om het aandeelhouderschap van HVC tussentijds te beëindigen: de financiële garanties zouden volgens planning worden afgebouwd en er lijkt geen direct (financieel) risico aan het aandeelhouderschap. Daarom wordt in de evaluatie Verbonden Partijen aanbevolen om de deelname aan HVC ongewijzigd voort te zetten.

AANBEVELINGEN UIT 2014 EN 2017 BEPERKT OPGEVOLGD

Wanneer we de evaluatie van Verbonden Partijen uit 2025 afzetten tegen de rekenkameronderzoeken uit 2014 en 2017 naar HVC, zien we zowel verbeteringen als aanhoudende knelpunten.

Samenwerking en rapportage verbeterd, maar problemen blijven bestaan

De evaluatie uit 2025 geeft aan dat de samenwerking tussen HVC en de gemeenten is verbeterd. De financiële rapportage is transparanter geworden, wat de informatievoorziening aan de gemeenteraden ten goede komt. Dit is een positieve ontwikkeling ten opzichte van de bevindingen uit 2014 en 2017.

⁷ Een bedrijfsvorm waarbij de aandeelhouders beperkt zeggenschap hebben en belangrijke beslissingen worden genomen door de Raad van Commissarissen.

⁸ Een verplichting waarbij aandeelhouders (zoals gemeenten) borg staan voor leningen van een bedrijf. Dit betekent dat de gemeente aansprakelijk kan worden gesteld als HVC niet kan betalen.

⁹ Bestuurder met een specifieke beleidsverantwoordelijkheid.

¹⁰ Installaties die afval verwerken door verbranding en daarbij energie opwekken.

¹¹ Een technologie om CO₂-uitstoot op te vangen en op te slaan, bijvoorbeeld ondergronds, bedoeld om klimaatdoelen te halen.

¹² Een contract waarin afspraken tussen de gemeente en HVC over afvalinzameling en verwerking worden vastgelegd.

Beperkte invloed van gemeenten op beleid HVC

Een terugkerend probleem is de beperkte invloed van gemeenten op het beleid en de strategische beslissingen van HVC. Als structuurvennootschap heeft HVC een governance-structuur¹³ waarbij de Raad van Commissarissen (RvC) veel bevoegdheden heeft overgenomen van de aandeelhouders. Dit beperkt de directe zeggenschap van gemeenten over de dagelijkse bedrijfsvoering en strategische keuzes van HVC. Deze situatie is sinds 2014 nauwelijks veranderd, ondanks eerdere aanbevelingen om de invloed van de aandeelhouders te vergroten.

Gemeenten zitten vast aan hun aandeel in HVC

Gemeenten kunnen hun aandeel in HVC alleen verkopen aan andere overheden, zoals provincies of waterschappen. In de praktijk blijkt dit lastig, waardoor aandeelhouders vastzitten aan hun aandeelhouderschap. Dit beperkt de flexibiliteit van gemeenten om hun financiële betrokkenheid bij HVC aan te passen, zelfs als de financiële risico's toenemen.

GARANTSTELLINGEN: AL JAREN DISCUSSIE, NOG STEEDS GEEN OPLOSSING

De afbouw van garantstellingen door de aandeelhouders van HVC is al jarenlang een punt van discussie¹⁴. Sinds 2004 hebben de Flevolandse gemeenten aangedrongen op een vermindering van de garantstellingen bij HVC. In plaats van een afname is er echter een uitbreiding geweest, zelfs naar activiteiten buiten de kerntaken van HVC. Dit heeft geleid tot zorgen over toenemende financiële risico's. Zo uitte de gemeente Noordoostpolder in 2013 haar bezorgdheid over de stijgende garantstellingen en drong aan op een onderzoek naar de financiële situatie van HVC.

In 2014 richtte de Raad van Commissarissen van HVC een klankbordgroep op om de manier waarop HVC haar financiële middelen verkrijgt en beheert te evalueren¹⁵. Hoewel alternatieve financieringsvormen mogelijk bleken, koos de klankbordgroep voor het voortzetten van de garantstellingen, gecombineerd met een geleidelijke afbouw en versterking van de solvabiliteit¹⁶. Het doel was om HVC in 2024 zonder garantstelling te kunnen financieren. Echter, uit de conceptnotulen van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) op 2 juni 2022 blijkt dat investeringen nog steeds plaatsvinden onder garantstelling van de aandeelhouders. Zo werd ingestemd met de financiering van een geothermieproject, opnieuw onder garantstelling van aandeelhouders.

¹³ De manier waarop een organisatie wordt bestuurd en gecontroleerd.

¹⁴ In het rekenkameronderzoek HVC (mei 2014) wordt aangegeven dat aandeelhouders in de loop der jaren hebben geprobeerd de garantstelling te beperken tot investeringen die een directe relatie hebben met de wettelijke taak op het gebied van afvalverwerking. In 2013 uitte de gemeente Noordoostpolder zorgen over de stijgende garantstellingen en stelde dat dit geen kerntaak van een gemeente is. Ze drongen aan op een onderzoek naar de financiële situatie van HVC..

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/gemeenten-moeten-kritischer-zijn-op-afvalverwerker>

In het [rapport](#) van het opvolgingsonderzoek van 2017 naar HVC (p 71) staat dat een klankbordgroep eind 2014 in opdracht van de raad van commissarissen onderzocht of de garantstelling voor HVC-leningen nog houdbaar was en welke alternatieve financieringsvormen mogelijk waren. Hoewel er alternatieven bestonden, gaf de groep vanwege het gunstige meerjarenperspectief van HVC de voorkeur aan voortzetting van de garantstelling, gecombineerd met een afbouwstrategie en versterking van de solvabiliteit. De aandeelhouders stemden met dit voorstel in, met als doel om HVC in 2024 ook zonder garantstelling te kunnen financieren.

Desondanks blijkt uit de conceptnotulen van de Algemene Vergadering van NV HVC van 2 juni 2022 dat er nog steeds investeringen plaatsvinden onder garantstelling van de aandeelhouders. Zo is er bijvoorbeeld ingestemd met de realisatie van een geothermieproject, gefinancierd onder garantstelling van aandeelhouders A.

<https://raad.noordoostpolder.nl/Documenten/D05-03-Bijlage-bij-AVA-HVC-3-Conceptnotulen-van-de-Algemene-Vergadering-van-NV-HVC-d-d-2-juni-2022.pdf>

¹⁵ Rapport rekenkameronderzoek naar HVC UIT 2017, Pagina 71.

¹⁶ Solvabiliteit is een indicatie van de mate waarin een bedrijf aan zijn financiële verplichtingen kan voldoen.

We hebben geen openbare informatie gevonden die een duidelijke planning of tijdlijn biedt voor de daadwerkelijke afbouw van de garantstellingen. Ondanks alles blijft de garantstelling een kernonderdeel van de financieringsstructuur van HVC. Dit roept de vraag op in hoeverre aandeelhoudende gemeenten - zoals Lelystad - daadwerkelijk vrij zijn om te kiezen voor financiering zonder garantstelling of dat de afhankelijkheid hiervan in de praktijk blijft bestaan.

FINANCIËLE KWETSBAARHEID DOOR HOGE SCHULDEN EN BEPERKTE RESERVES

Ondanks enkele verbeteringen blijft de financiële positie van HVC kwetsbaar. Sinds 2014 is de schuldenlast toegenomen. Aandeelhoudende gemeenten staan garant voor een deel van deze schulden. Dit brengt financiële risico's met zich mee: bij problemen kan Lelystad worden aangesproken voor circa € 15 miljoen.

Eerdere onderzoeken van de rekenkamer (2014 en 2017) toonden al aan dat HVC een lage solvabiliteit en een hoge schuldenratio¹⁷ heeft. In 2017 leek er een tijdelijke verbetering, maar de cijfers uit 2023 tonen een verdere verslechtering. HVC blijft in toenemende mate afhankelijk van leningen en dat ondermijnt de financiële stabiliteit.

Schulden nemen toe, financiële stabiliteit verslechtert

De financiële kerncijfers van HVC bevestigen deze negatieve trend¹⁸:

- **2014:** Solvabiliteit 9,8%, schuldratio 90,2%
- **2017:** Solvabiliteit 12,7%, schuldratio 87,3%
- **2023:** Solvabiliteit 8,1%, schuldratio 91,9%

De solvabiliteit, een maatstaf voor financiële weerbaarheid, is ver verwijderd van het streefcijfer van 25%. Dit doel was oorspronkelijk gesteld voor 2024, maar is inmiddels uitgesteld naar 2027. Opvallend is dat HVC zelf een solvabiliteit van 20,4% rapporteert¹⁹.

Bedrijfsresultaat en afbouw schulden

HVC behaalde in 2023 een bedrijfsresultaat van € 35 miljoen. Dit biedt enige buffer bij tegenslagen, maar het is onzeker of deze winst stabiel blijft. Het rendement op eigen vermogen²⁰ lijkt met 65% hoog, maar dit komt doordat HVC minder eigen geld heeft. Dit geeft een vertekend beeld van de winstgevendheid. De rentabiliteit op totaal vermogen, een betrouwbaardere maatstaf, bedraagt slechts 5,3%. Dit duidt op tegenvallende bedrijfsresultaten.

De vraag blijft of HVC in staat zal zijn haar schulden af te bouwen of structureel afhankelijk blijft van externe financiering. Gemeenten doen er verstandig aan de financiële ontwikkelingen binnen HVC nauwgezet te volgen om risico's te beheersen.

¹⁷ Schuldratio: Het percentage van het totale vermogen dat uit schulden bestaat. Een hoge schuldratio duidt op een sterke afhankelijkheid van leningen.

¹⁸ Zie bijlage 2 voor een volledige onderbouwing.

¹⁹ De berekening van de solvabiliteit in deze analyse wijkt af van de door HVC gerapporteerde cijfers. Het verschil komt mogelijk door een andere definitie en rekenmethode van solvabiliteit bij HVC. HVC rekent naar verwachting naast het eigen vermogen het 'garantievermogen' mee, inclusief achtergestelde leningen en andere buffers. Zonder details over hun berekening blijft dit echter een punt van onderzoek. De rekenkamer kiest voor een striktere definitie, wat een conservatiever beeld schetst en de financiële kwetsbaarheid scherper weergeeft.

²⁰ Hoeveel winst een bedrijf maakt in verhouding tot het eigen vermogen. Een hoge ROE kan duiden op efficiënte bedrijfsvoering, maar kan ook vertekend zijn als het eigen vermogen laag is.

FINANCIËLE EN OPERATIONELE RISICO'S STAPELEN ZICH OP

Uit rekenkameronderzoeken van 2014 en 2017 blijkt dat HVC sterk afhankelijk is van afvalverbranding als belangrijkste inkomstenbron. Deze rapporten waarschuwden al voor de risico's van overcapaciteit in afvalverbrandingsinstallaties. Door een overschot aan verbrandingscapaciteit werd buitenlands afval, zoals uit Engeland en Italië, naar Nederland gehaald. Dit toont aan dat HVC niet alleen afhankelijk is van Nederlands afval, maar ook van de internationale afvalmarkt.

Deze afhankelijkheid brengt risico's met zich mee, vooral nu het rijksbeleid inzet op minder afvalverbranding. De [Beleidsvisie Afvalverbranding 2030 en richting 2050](#) streeft naar een circulaire economie²¹, waarin afval zoveel mogelijk wordt hergebruikt of gerecycled. De overheid wil tegen 2030 de verbrandingscapaciteit met 20% verminderen²². Dit kan betekenen dat HVC in de toekomst minder afval kan verwerken, wat mogelijk invloed heeft op de financiële stabiliteit van het bedrijf. Voor de aandeelhoudende gemeenten, zoals Lelystad, kan dit leiden tot lagere inkomsten terwijl de vaste kosten van de verbrandingsinstallaties hoog blijven.

Als de inkomsten uit afvalverbranding dalen, moet HVC dit opvangen. Dit kan leiden tot hogere tarieven voor aandeelhoudende gemeenten. Vooral als alternatieve inkomstenbronnen, zoals warmtenetten²³ en CO₂-afvang, nog onvoldoende rendement opleveren. De vraag is of HVC tijdig haar verdienmodel kan verbreden of dat de aandeelhouders uiteindelijk opdraaien voor de kosten van deze transitie.

Om het afnemende belang van afvalverbranding op te vangen, investeert HVC dus in warmtenetten en CO₂-afvang. Deze investeringen brengen echter grote financiële risico's met zich mee. De aanleg van warmtenetten vergt aanzienlijke kapitaalinvesteringen en kent lange terugverdientijden. De haalbaarheid hangt af van stabiele marktomstandigheden en beleid. Daarbij is onzeker hoeveel warmte op de lange termijn getransporteerd en verkocht kan worden²⁴.

Een belangrijk aandachtspunt is dat de rendabiliteit²⁵ van warmtenetten afhangt van het aantal aangesloten huishoudens. Bij sommige projecten, zoals De Schooten in Den Helder, moet minimaal 70% van de huishoudens overstappen om de kosten te dekken. Wordt deze drempel niet gehaald, dan kunnen de tarieven stijgen, waardoor het draagvlak verder afneemt. Wanneer een project financieel niet haalbaar blijkt, kunnen gemeenten indirect extra kosten voor hun kiezen krijgen, bijvoorbeeld als HVC aanvullende financiering nodig heeft of als projecten voortijdig worden stopgezet.

²¹ Een economisch model waarin hergebruik van materialen en minimalisering van afval centraal staan.

²² Metropoolregio Amsterdam (MRA) ziet verbrandingsverbod als goede stap richting hogere circulariteit. De Metropoolregio Amsterdam is blij met de nieuwe beleidsvisie van de Rijksoverheid op de verbranding van recyclebaar afval. Daarin streeft het Rijk naar 20 procent minder verbrandingscapaciteit in 2030. De MRA heeft daaraan bijgedragen door verschillende gesprekken te voeren en onze visie toe te lichten.
<https://www.metropoolregioamsterdam.nl/mra-ziet-verbrandingsverbod-als-goede-stap-richting-hogere-circulariteit/>

²³ Netwerken voor de distributie van restwarmte naar woningen en bedrijven als alternatief voor gasverwarming.

²⁴ Toekomstbeeld Klimaatneutrale warmtenetten in Nederland & Warmtetransitie in de praktijk: leren van ervaringen bij het aardgasvrij maken van wijken. Beide rapporten van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL).
https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2017-toekomstbeeld-klimaatneutrale-warmtenetten-in-nederland-1926_1.pdf
<https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2021-warmtetransitie-in-de-praktijk-4019.pdf>

²⁵ Rendabiliteit betekent hoe winstgevend of financieel haalbaar een investering of project is. In dit geval verwijst het naar de mate waarin een warmtenet voldoende inkomsten genereert om de kosten te dekken en op lange termijn financieel gezond te blijven. Hoe meer huishoudens zich aansluiten, hoe groter de kans dat de kosten worden terugverdiend en het project rendabel blijft.

Daarnaast zijn er zorgen over de kosten voor gebruikers van warmtenetten. In Amsterdam stegen de vaste kosten voor stadswarmte per woning begin 2024 van €600 naar €800 per jaar. Dit leidde tot onvrede bij huurders en woningcorporaties, die besloten geen nieuwe huishoudens meer aan te sluiten²⁶. Ook in Lelystad zijn er klachten over hoge kosten van stadsverwarming, zoals besproken in programma's als Tros Radar²⁷. Dit onderstreept dat financiële lasten een obstakel kunnen vormen voor de acceptatie en uitbreiding van warmtenetten.

CO₂-afvang en -opslag (CCS) kent eveneens risico's, met name rond transport en langdurige opslag. Hoewel de technologie grotendeels betrouwbaar is, blijft onzeker wat de werkelijke effectiviteit en kosten op lange termijn zijn²⁸.

ZIJN DE TARIEVEN VAN HVC MARKTCONFORM?

Uit het rekenkamerrapport van 2017 bleek dat HVC geen marktconforme tarieven hanteerde. Aandeelhoudende gemeenten betaalden structureel meer dan commerciële partijen. Dit kwam doordat HVC, door overcapaciteit in de afvalverbrandingssector, externe klanten lagere tarieven moest bieden om de installaties draaiende te houden. De tekorten die hierdoor ontstonden, werden gecompenseerd door hogere tarieven voor de aandeelhoudende gemeenten. Dit zorgde ervoor dat gemeenten de financiële risico's droegen, terwijl ze weinig invloed hadden op de tarieven en efficiëntie van HVC.

Deze problematiek blijft actueel. In 2023 riepen de VVD-fracties in West-Friesland hun gemeenten op tot een onafhankelijke marktanalyse²⁹. Zij concludeerden dat HVC onvoldoende marktconform was en dat de afvalbeheerkosten in de regio hoger lagen dan elders. Dit leidde tot stijgende afvalstoffenheffingen en een toenemende financiële last voor inwoners. Uit de [Benchmark Huishoudelijk Afval](#)³⁰ en de evaluatie van de dienstverleningsovereenkomsten bleek bovendien dat er verbeteringen mogelijk waren in de afvalinzameling.

Met het aflopen van het contract met HVC op 1 januari 2026 en een opzegtermijn van twee jaar, pleitten de VVD-fracties ervoor om de samenwerking kritisch te heroverwegen en niet automatisch te verlengen. Gemeenten zouden actief moeten zoeken naar betere service tegen lagere kosten en alternatieve aanbieders moeten overwegen. Zij riepen de gemeenteraden op om hun portefeuillehouders hierop aan te spreken bij de besluitvorming over een nieuw contract³¹.

Ook voor Lelystad, waar de dienstverleningsovereenkomst in 2026 afloopt, kan een marktanalyse zinvol zijn. De eerdere bevindingen uit 2017 wijzen erop dat het risico van te hoge tarieven vooral voortkomt uit het gebrek aan concurrentie en de afhankelijkheid van HVC. Een nieuw onderzoek naar tarieven en een vergelijking met andere aanbieders kan helpen om gunstigere voorwaarden te bedingen en onnodige kosten voor inwoners te voorkomen.

²⁶ <https://debrugkrant.nl/aardgasvrij-amsterdam-in-2040-nog-ver-weg/>

²⁷ <https://radar.avrotros.nl/artikel/warmtenet-duurder-dan-gas-oplossing-blijft-uit-54244>

²⁸ Jaarverslag 2023 van HVC.

https://www.hvcgroep.nl/sites/default/files/2024-04/HVC_jaarverslag_2023_def.pdf

²⁹ <https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/west-friesland/zeven-west-friese-vvd-fracties-willen-marktanalyse-naar-afvalinzamelaars/11680908.html>

³⁰ Een vergelijkend onderzoek waarin de prestaties van een organisatie worden vergeleken met andere partijen om efficiëntie en kostenniveaus te beoordelen.

³¹ <https://vvdrechteland.nl/2023/12/13/vvd-voer-een-marktanalyse-uit-naar-afvalinzamelaars/>

OPERATIONELE UITDAGINGEN EN KLANTTEVREDENHEID

In diverse gemeenten, waaronder Lelystad³², Enkhuizen³³ en Medemblik³⁴, zijn er structurele problemen met afvalinzameling. Niet-functionerende of overvolle ondergrondse containers leiden tot afvaloverlast op straat. In Enkhuizen veroorzaakte een nieuw inzamelsysteem verwarring en een toename van vuilniszakken, terwijl in Medemblik defecte containers bijplaatsingen en vervuiling in de binnenstad veroorzaken. Ondanks extra controles en aanpassingen blijven klachten aanhouden. Deze structurele problemen passen in een breder patroon binnen het werkgebied van HVC. De klachten uit diverse gemeenten wijzen op terugkerende tekortkomingen in de afvalinzameling. Dit vraagt om een kritische evaluatie van de werkwijze, efficiëntie en verantwoordelijkheid van HVC in haar dienstverlening aan gemeenten en inwoners.

CRUCIAAL JAAR 2026: LELYSTAD MOET BESLUITEN OVER HVC

In 2026 moet de gemeente Lelystad beslissen over de toekomst van de samenwerking met HVC, omdat de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) dan afloopt. Dit biedt een kans om betere voorwaarden te bedingen, financiële risico's te verkleinen en meer controle te krijgen over investeringen in duurzame projecten zoals CO₂-afvang en warmtenetten. Tegelijk brengt deze beslissing uitdagingen met zich mee.

Het zogeheten ravijnjaar 2026, waarin gemeenten minder geld van het Rijk ontvangen, vergroot de financiële druk. Dit maakt strategische keuzes over HVC complexer. De gemeenteraadsverkiezingen in hetzelfde jaar zorgen voor extra onzekerheid, omdat nieuwgekozen raadsleden mogelijk minder bekend zijn met het dossier. Daarnaast spelen externe factoren een rol, zoals Europese klimaatregels, Rijksbeleid en de financiële stabiliteit van HVC. Ondertussen blijven stijgende afvalstoffenheffingen en aanhoudende klachten over de afvalinzameling een zorg. HVC kampt bovendien met hoge schulden en oplopende rentelasten, terwijl gemeenten weinig invloed hebben op de financiële koers van het bedrijf. Lelystad heeft in grote lijnen drie opties:

1. Verlenging van de DVO zonder wijzigingen

Dit houdt de samenwerking met HVC in stand onder de huidige voorwaarden. Dit brengt echter risico's met zich mee, omdat HVC eerder tarieven rekende die niet altijd overeen kwamen met gangbare tarieven in de markt. Zonder nieuwe afspraken blijft de gemeente afhankelijk van de bestaande condities, zonder garantie op betere dienstverlening of lagere kosten.

2. Verlenging onder strengere voorwaarden

In deze optie stelt Lelystad strengere eisen aan tarieven, kwaliteit en financiële transparantie. Dit vereist een sterke onderhandelingspositie en een grondige marktanalyse. Samenwerking met andere aandeelhoudende gemeenten kan helpen om meer druk op HVC uit te oefenen.

3. Beëindiging van de samenwerking met HVC

Lelystad kan overstappen naar een andere afvalverwerker. Dit kan financieel voordelig zijn en concurrentie stimuleren, maar brengt ook juridische en administratieve complicaties met zich mee.

³² <https://www.omroepflevoland.nl/dossier/afvalinzameling-lelystad#1>

³³ <https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/west-friesland/nieuw-afvalsysteem-met-containers-in-enkhuizen-leidt-tot-kritiek-verwarring-en-veel-vuilniszakken-op-straat.-wie-beschermt-nu-het-historisch-stadsgezicht/19906913.html>
<https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/west-friesland/afvalprobleem-binnenstad-enkhuizen-hardnekkig-al-vier-keer-voor-niets-geweest/20814858.html>

³⁴ <https://www.noordhollandsdagblad.nl/regio/west-friesland/klachten-over-containers-binnenstad-medemblik/10763744.html>

De kosten en gevolgen van een eventuele uittreding moeten daarom zorgvuldig worden onderzocht.

Gezien de gevolgen van deze keuze ligt een grondige evaluatie van de DVO voor de hand. Alleen met een helder overzicht van kosten, risico's en alternatieven kan Lelystad een verantwoorde beslissing nemen die aansluit bij de belangen van inwoners.

IS EEN NIEUW REKENKAMERONDERZOEK NAAR HVC NODIG?

Kortom, de rekenkameronderzoeken uit 2014 en 2017 tonen aan dat HVC financieel kwetsbaar was. Deze eerste verkennende analyse duidt erop dat dit nog steeds het geval is. De organisatie heeft weinig eigen vermogen en hoge schulden.

Als structuurvennootschap hebben aandeelhouders weinig invloed op investeringsbeslissingen, zoals de spreiding van investeringen. Grote projecten in warmtenetten en CO₂-afvang brengen extra risico's zonder gegarandeerd rendement. Ondanks winst blijven de hoge schulden een zorg.

De afval- en energiemarkt zijn in beweging, wat de inkomsten onzeker maakt. Onduidelijk is of de tarieven marktconform zijn en hoe HVC zich handhaaft nu het Rijksbeleid inzet op minder afvalverbranding. HVC moet kosten beter beheersen en realistischer inschattingen maken over toekomstige opbrengsten.

Voor Lelystad als aandeelhouder zijn de risico's aanzienlijk. HVC kampt met stijgende schulden, dalende reserves en waarschijnlijk hoge rentelasten. Stijgende rentes en beperkte tariefstijgingen vergroten de financiële druk. Als investeringen in warmtenetten en CO₂-afvang niet renderen, draagt de gemeente een aanzienlijk financieel risico. Of HVC financieel versterkt of juist verder verzwakt, blijft onzeker.

In deze eerste analyse wijzen wij op enkele punten die om een bredere afweging vragen dan enkel een verlenging van de dienstverleningsovereenkomst met HVC. Wij adviseren dan ook om extern advies hierbij in te winnen, omdat gespecialiseerde expertise van meerwaarde kan zijn bij deze afwegingen. De benodigde expertise is mogelijk niet binnen de raad of het college aanwezig. Een rekenkameronderzoek is daarbij een optie.

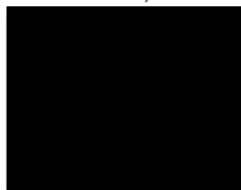
De rekenkamer Lelystad nodigt uw raad uit om hierover een standpunt in te nemen en dit met ons te delen.

Wij vertrouwen erop dat wij u hiermee voorlopig voldoende hebben ingelicht.

Met vriendelijke groet,

de rekenkamer van de gemeente Lelystad,

de secretaris,

P.B. Nieuwenhuis

de voorzitter,

R.J.E. Douma

BIJLAGE 1: EVALUATIE VERBONDEN PARTIJEN 2025 HVC

NV HVC	
EIGENAARSROL	
Wat is de doelstelling van de verbonden partij?	
Het inzamelen en duurzaam verwerken van afvalstoffen, bijdragen aan materiaalhergebruik en produceren en leveren van duurzame energie.	
Is het een wettelijk verplichte verbonden partij?	
Nee	
Structuur	
De organisatie is een (structuur) naamloze vennootschap. Bij een structuurvennootschap is een deel van de bevoegdheden van de aandeelhouders aan de Raad van Commissarissen toebedeeld. Aandeelhouders staan daardoor op grotere afstand van bedrijfsvoering en uitvoering. Van de 21 aandeelhouders, is gemeente Lelystad – vertegenwoordigd door de portefeuillehouder duurzaamheid - met 93 gewone aandelen voor ca. 2,5% aandeelhouder in NV HVC. In de gegeven omstandigheden is de huidige samenwerkingsvorm de meest geschikte.	
Financiën	
Het eigen vermogen van de HVC NV bedraagt ultimo 2023 € 53.824.000. Het vreemd vermogen is op die datum € 611.163.567,-. Het bedrijfsresultaat over 2023 bedroeg € 35.000.000,-. De financiële bijdrage in de vorm van contractueel bepaalde inzamelings- en verwerkingskosten zal in 2025 naar verwachting € 13.700.000,- bedragen.	
Ontwikkelingen	
In de laatste AVA is gesproken over herijking van de strategie voor de periode 2025-2035. Een Klankbordgroep bestaande uit 18 portefeuillehouders afkomstig van de aandeelhoudende gemeenten en waterschappen heeft gedurende een half jaar met de directie gereflecteerd over de ontwikkeling van de activiteiten van HVC. Het ging daarbij om: 1. warmteactiviteiten, waarmee invulling wordt gegeven aan de ambities van aandeelhouders op het gebied van de warmtetransitie; 2. investeringen in de afvalenergiecentrales, waaronder in CO2 afvang, met als doel verdere verduurzaming van deze installaties; 3. nieuwe verantwoorde financiële kaders die beperkingen van de bestaande kaders kunnen wegnemen.	
Samenhang andere verbonden partijen	
N.v.t.	
Risico's	
Het aandeelhouderschap omvat een garantstelling van 2,5% over de uitgezette leningen. De omvang van deze garantie van ongeveer 14,5 miljoen euro kan worden aangesproken als HVC haar verplichtingen niet meer kan nakomen. Gezien de huidige stand van zaken is er geen risico.	
Uittredingsbepalingen	
Voor de mogelijke uittreding uit HVC zijn op hoofdlijnen de onderstaande bepalingen van belang: Verkoop/levering aandelen A In artikel 9 van de statuten van HVC is een blokkeringsregeling opgenomen die onder meer inhoudt dat de aandeelhouder die zijn aandelen wenst te verkopen, aan de vennootschap dient te berichten hoeveel aandelen hij wil vervreemden en aan wie. In dit verband is van groot belang dat in artikel 3.2 van de statuten is bepaald dat aandelen A slechts kunnen worden gehouden door publiekrechtelijke lichamen of door naamloze vennootschappen waarvan de aandelen volledig worden gehouden door publiekrechtelijke lichamen. De Gemeente dient derhalve een andere gemeente, provincie, waterschap of overheids NV als koper te vinden. In de Ballotageovereenkomst is deze verplichting nader ingevuld. Uit artikel 2 volgt dat nieuwe aandeelhouders alleen worden aanvaard indien deze voorafgaand de Ballotageovereenkomst hebben ondertekend. Uit artikel 4 volgt dat alleen als aandeelhouder worden aanvaard publiekrechtelijke lichamen gelegen of gevestigd binnen het op dat moment bestaande verzorgingsgebied van de Huisvuilcentrale en bovendien deze partij alleen aandelen kan verkrijgen naar rato van het aan te leveren tonnage afval aan de Huisvuilcentrale en gezamenlijke verwerkingsinrichtingen. Bovenstaande regeling komt er derhalve op neer dat de Gemeente haar aandelen alleen kan overdragen aan een publiekrechtelijk lichaam of publiekrechtelijke lichamen dat / die min of meer in haar plaats treedt / treden.	
OPDRACHTGEVERSROL	
Is er sprake van een opdrachtgeversrol (bijv. een SLA, samenwerkingsovereenkomst, subsidie)?	
Er is een lopende dienstverleningsovereenkomst (DVO) met afspraken tot 2026. Deze zal na evaluatie besproken worden en dan met 5 jaar verlengd worden in opdracht van de Raad. Elke verlenging wordt voorafgegaan door een evaluatie van de verleende service en diensten.	
CONCLUSIE	
Draagt samenwerking voldoende bij aan het realiseren van de gemeentelijke doelstellingen waarvoor deze destijds is opgericht?	
Op contractuele basis voert HVC taken uit op gebied van inzameling en verwerking voor de gemeente Lelystad. De kennis en ervaring van HVC op het gebied van inzameling en verwerking en de gegeven adviezen dragen bij aan het bereiken van de vernieuwde VANG doelstelling van minimaal 60% van het huishoudelijk afval te recylen.	
Afwegingen	
De garantstelling naar HVC op basis van het aandeelhouderschap levert een jaarlijkse garantstellingsprovisie op van 1% (€ 141.929). De afbouw van de garantstelling in de afgelopen jaren was conform planning. Er is geen aanleiding voor een tussentijdse beëindiging van het aandeelhouderschap.	
Besluitpunt	
Deelname aan HVC N.V. in ongewijzigde vorm voort te zetten.	

BIJLAGE 2: VERGELIJKING KERNCIJFERS HVC (2014, 2017, 2023³⁵)

HVC lijkt in 2023 financieel kwetsbaarder dan in 2017. Waar de organisatie in 2017 nog een sterkere positie had ten opzichte van 2014, is sindsdien het eigen vermogen gedaald en de schuldenlast toegenomen. Dit heeft geleid tot een lagere solvabiliteit, waardoor de onderneming gevoeliger is voor financiële tegenvallers.

In 2017 leek de schuldenlast beter beheersbaar, maar in 2024 is deze slechter dan tien jaar geleden. Dit wijst op een toenemende afhankelijkheid van leningen. Een lage solvabiliteit en hoge schuldenratio maken HVC risicovoller voor banken en investeerders, wat problematisch kan zijn bij stijgende rentetarieven of tegenvallende bedrijfsresultaten.

Hoewel de rentabiliteit op eigen vermogen in 2023 met 65% hoog lijkt, geeft dit een vertekend beeld door de lage kapitaalbasis³⁶. De werkelijke winstgevendheid blijkt uit de rentabiliteit op totaal vermogen³⁷ (RTV), die met 5,3% een realistischer beeld schetst van de effectiviteit en efficiëntie waarmee een organisatie haar dagelijkse activiteiten uitvoert.

Belangrijke vragen: waarom is het eigen vermogen na 2017 zo sterk gedaald? Kan HVC op termijn haar schuldenlast afbouwen, of blijft de afhankelijkheid van leningen te groot? En wat zijn de langetermijnrisico's als de solvabiliteit laag blijft?

Kengetal	2014	2017	2023
Eigen vermogen	€ 68,0 miljoen	€ 89,0 miljoen	€ 53,8 miljoen
Vreemd vermogen	€ 624,3 miljoen	€ 609,8 miljoen	€ 611,2 miljoen
Totaal vermogen	€ 692,3 miljoen (optelling / geschat)	€ 698,8 miljoen (optelling / geschat)	€ 665,0 miljoen (optelling / geschat)
Bedrijfsresultaat	Niet vermeld	Niet vermeld	€ 35,0 miljoen
Solvabiliteit	~9,8%	~12,7%	~8,1%
Schuldratio	~90,2%	~87,3%	~91,9%
Rentabiliteit (ROE)	Niet vermeld	Niet vermeld	~65,0%
Rentabiliteit (RTV)	Niet vermeld	Niet vermeld	~5,3%

Eigen vermogen is het geld dat een bedrijf zelf bezit en niet hoeft terug te betalen. Het bestaat uit ingebrachte investeringen van eigenaren of aandeelhouders, ingehouden winsten en opgebouwde reserves.

Het eigen vermogen laat zien hoeveel financiële buffer een onderneming heeft. Een hoog eigen vermogen betekent dat een bedrijf minder afhankelijk is van leningen en beter bestand is tegen financiële tegenvallers. Een laag eigen vermogen maakt een bedrijf kwetsbaarder, vooral als het veel schulden heeft.

³⁵ Bron: de cijfers van eigen en vreemd vermogen zijn ontleend aan het rekenkamerrapport HVC uit 2017 pagina 15. De cijfers over 2023 zijn ontleend aan de evaluatie verbonden partijen 2025.

³⁶ De financiële middelen van een organisatie, bestaande uit eigen vermogen en langlopende schulden.

³⁷ Een maatstaf voor de winstgevendheid van het totale vermogen, inclusief leningen en eigen middelen.

De berekening is eenvoudig:

$$\text{Eigen Vermogen} = \text{Bezittingen} - \text{Schulden}$$

Dit betekent dat het eigen vermogen bestaat uit wat overblijft als alle schulden van een bedrijf zijn afbetaald.

- Tussen 2014 en 2017 groeide het eigen vermogen van € 68 miljoen naar € 89 miljoen (+30,9%), wat wijst op een stabielere financiële positie en een toename van reserves.
- Vanaf 2017 daalde het eigen vermogen fors met € 35,2 miljoen (-39,5%), tot € 53,8 miljoen in 2023, wat duidt op een flinke aanslag op de financiële buffer.
- De groei in 2017 suggereerde een gezondere financiële situatie, maar de sterke daling daarna wijst op hoge kosten, afboekingen of een afnemende winstgevendheid, ondanks een positief bedrijfsresultaat.
- De dalende solvabiliteit tussen 2017 en 2023 bevestigt dat HVC minder bestand is tegen financiële tegenvallers en sterker afhankelijk is van externe financiering.

Vreemd vermogen (schulden) is het geld dat een bedrijf leent om zijn activiteiten te financieren. Dit kan bestaan uit leningen bij banken, uitstaande obligaties of schulden aan leveranciers. Omdat dit geld geleend is, moet het op termijn worden terugbetaald, vaak met rente.

Een hoog vreemd vermogen betekent dat een bedrijf sterk afhankelijk is van externe financiering, wat risico's met zich meebrengt als rentetarieven stijgen of inkomsten tegenvallen. Een gezond evenwicht tussen eigen en vreemd vermogen is belangrijk om financiële stabiliteit te behouden. Ook deze berekening is eenvoudig:

$$\text{Vreemd vermogen} = \text{totaal vermogen} - \text{eigen vermogen}$$

Dit laat zien hoeveel van de financiële middelen van een bedrijf afkomstig zijn uit leningen en andere verplichtingen.

- Tussen 2014 en 2017 daalde het vreemd vermogen licht van € 624,3 miljoen naar € 609,8 miljoen (-2,3%), wat erop wijst dat HVC een klein deel van zijn schulden afloste.
- Vanaf 2017 bleef de schuldenlast vrijwel gelijk, met een stijging van € 1,3 miljoen (+0,2%) naar € 611,2 miljoen in 2023, wat aangeeft dat er geen structurele schuldafbouw heeft plaatsgevonden.
- Ondanks een positief bedrijfsresultaat van € 35 miljoen in 2023 is de schuldenlast niet significant verminderd, wat suggereert dat middelen zijn gebruikt voor herinvesteringen of om stijgende kosten te dekken.
- De dalende solvabiliteit in 2024 bevestigt dat de financiële positie zwakker is dan in 2017, waardoor HVC kwetsbaarder is voor financiële tegenvallers.

Totaal vermogen is het volledige bedrag aan financiële middelen dat een bedrijf heeft om zijn activiteiten te financieren. Dit bestaat uit eigen vermogen (het geld dat het bedrijf zelf bezit) en vreemd vermogen (geleend geld, zoals leningen en andere schulden).

Het totaal vermogen laat zien hoeveel kapitaal een bedrijf in totaal heeft geïnvesteerd in bezittingen, zoals gebouwen, machines en voorraden. Een gezond bedrijf heeft een evenwichtige verdeling tussen eigen en vreemd vermogen.

De berekening is wederom eenvoudig:

$$\text{Totaal vermogen} = \text{eigen vermogen} + \text{vreemd vermogen}$$

Het totaal vermogen laat zien hoe een bedrijf zijn financiën structureert en in hoeverre het afhankelijk is van schulden of eigen middelen.

- Tussen 2014 en 2017 steeg het totaal vermogen met € 6,5 miljoen (+0,9%), maar vanaf 2017 daalde het met € 33,9 miljoen (-4,9%) tot 2023.
- De afname in 2023 komt volledig door het dalende eigen vermogen, wat suggereert dat HVC kapitaal heeft moeten aanspreken zonder voldoende winstgroei of herfinanciering.
- Deze ontwikkeling kan wijzen op tegenvallende operationele kosten, investeringen of afschrijvingen die de financiële positie van HVC verder hebben verzwakt.

Solvabiliteit en Schuldenratio

De **solvabiliteit** geeft aan in welke mate het totaal vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Dit is een belangrijke indicator voor de financiële stabiliteit van een bedrijf. De formule die wij hebben gebruikt is:

$$\text{Solvabiliteit}(\%) = \left(\frac{\text{Eigen Vermogen}}{\text{Totaal Vermogen}} \right) \times 100$$

$$\begin{aligned} \text{Solvabiliteit}_{2014} &= \left(\frac{68.000.000}{68.000.000 + 624.300.000} \right) \times 100 \\ &= \left(\frac{68.000.000}{692.300.000} \right) \times 100 \\ &= 9,82\% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Solvabiliteit}_{2017} &= \left(\frac{89.000.000}{89.000.000 + 609.800.000} \right) \times 100 \\ &= \left(\frac{89.000.000}{698.800.000} \right) \times 100 \\ &= 12,74\% \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Solvabiliteit}_{2023} &= \left(\frac{53.824.000}{53.824.000 + 611.163.567} \right) \times 100 \\ &= \left(\frac{53.824.000}{665.000.000} \right) \times 100 \\ &= 8,09\% \end{aligned}$$

- In 2014 was de solvabiliteit met 9,8% al laag, wat betekent dat HVC sterk afhankelijk was van leningen en slechts een klein deel van zijn bezittingen met eigen geld financierde.
- In 2017 verbeterde dit tijdelijk naar 12,7%, doordat HVC meer eigen vermogen opbouwde en de schulden iets afnam.
- In 2023 daalt de solvabiliteit echter naar 8,1%, waardoor HVC financieel kwetsbaarder is dan ooit. Een solvabiliteit onder 25% wordt als risicovol beschouwd en HVC zit hier ver onder.
- De trend in solvabiliteit laat een korte verbetering zien tussen 2014 en 2017 (+2,9 procentpunt), gevolgd door een scherpe daling tussen 2017 en 2023 (-4,6 procentpunt).
- In 2017 had HVC een gezondere balans tussen eigen en geleend geld, maar in 2023 is dit volledig teruggedraaid, waardoor het bedrijf minder financiële ruimte heeft.

- HVC zelf rapporteert een solvabiliteit van 20,4%. Het verschil met onze analyse kan te maken hebben met een andere rekenmethode, zoals het meenemen van garantievermogen³⁸. Zonder verdere details over de gebruikte berekeningswijze blijft dit een aandachtspunt dat nader onderzocht kan worden. Onze berekening komt uit op 8,1%, wat een ander beeld geeft van de financiële risico's dan de door HVC gerapporteerde solvabiliteit.
- Bedrijven met een solvabiliteit onder de 10% worden als financieel kwetsbaar beschouwd. Dit kan HVC beperken in het aantrekken van nieuwe leningen en het doen van investeringen in de toekomst.

De **schuldenratio** geeft aan hoeveel procent van het totaal vermogen is gefinancierd met vreemd vermogen. Dit is het tegenovergestelde van de solvabiliteit en wordt berekend met:

$$\text{Schuldenratio}(\%) = \left(\frac{\text{Vreemd Vermogen}}{\text{Totaal Vermogen}} \right) \times 100$$

$$\text{Schuldenratio}_{2014} = \left(\frac{624.300.000}{692.300.000} \right) \times 100 = 90,18\%$$

$$\text{Schuldenratio}_{2017} = \left(\frac{609.800.000}{698.800.000} \right) \times 100 = 87,26\%$$

$$\text{Schuldenratio}_{2023} = \left(\frac{611.163.567}{665.000.000} \right) \times 100 = 91,91\%$$

- In 2014 had HVC een zeer hoge schuldenratio van 90,2%, wat betekent dat slechts een klein deel van het vermogen uit eigen middelen kwam en de rest via leningen werd gefinancierd.
- Tussen 2014 en 2017 verbeterde dit enigszins: de schuldenratio daalde met 2,9% naar 87,3%, waardoor de afhankelijkheid van leningen tijdelijk afnam en de financiële positie iets stabielier werd.
- Vanaf 2017 keert deze trend om. In 2023 stijgt de schuldenratio met 4,6% naar 91,9%, waarmee HVC nu zwaarder met schulden is gefinancierd dan in 2014.
- De trend laat een tijdelijke verbetering zien tussen 2014 en 2017 (-2,9 procentpunt), gevolgd door een sterke verslechtering vanaf 2017 (+4,6 procentpunt), wat wijst op een structureel toenemende schuldenlast.
- De toenemende afhankelijkheid van leningen vergroot de financiële kwetsbaarheid, vooral als rentelasten stijgen of aflossingsdruk toeneemt.
- Banken en financiers zullen kritischer zijn bij het verstrekken van nieuwe leningen als de schuldenratio zo hoog blijft, wat toekomstige investeringen kan bemoeilijken.

³⁸ Garantievermogen is breder dan alleen eigen vermogen. Het bestaat niet alleen uit het eigen vermogen, maar kan ook achtergestelde leningen of andere financiële middelen bevatten die als extra buffer dienen bij financiële tegenvallers. Dit begrip wordt soms gebruikt om de financiële positie van een organisatie sterker te laten lijken dan deze in werkelijkheid is.

Jaar	Solvabiliteit (%)	Schuldenratio (%)
2014	9,82%	90,18%
2017	12,74%	87,26%
2023	8,09%	91,91%

Tussen 2014 en 2017 liet HVC een positieve financiële ontwikkeling zien. Het eigen vermogen groeide, terwijl de schuldenlast relatief afnam. Hierdoor verbeterde de solvabiliteit van 9,82% naar 12,74% en daalde de schuldenratio van 90,18% naar 87,26%. Dit betekende dat een iets groter deel van het totale vermogen uit eigen middelen werd gefinancierd in plaats van met leningen. Een stijgende solvabiliteit is gunstig, omdat het aangeeft dat een bedrijf minder afhankelijk is van schuldfinanciering en beter bestand is tegen financiële tegenvallers.

In 2023 is deze trend echter volledig omgekeerd. Het eigen vermogen is sterk afgenomen, waardoor de solvabiliteit kelderde naar 8,09%. Tegelijkertijd steeg de schuldenratio naar 91,91%, wat betekent dat HVC juist nóg meer afhankelijk is geworden van leningen dan tien jaar geleden. Deze verslechtering is zorgwekkend, omdat een dalende solvabiliteit betekent dat er minder financiële buffer is om tegenvallers op te vangen. Een hoge schuldenlast verhoogt bovendien het risico op financiële problemen bij stijgende rentetarieven of als de inkomsten van HVC tegenvallen.

Waar HVC in 2017 nog een periode van herstel leek in te gaan, is de financiële positie in 2023 opnieuw verzwakt. De stijgende schuldenlast en dalende solvabiliteit maken HVC financieel kwetsbaar en afhankelijk van extern kapitaal. Dit kan gevolgen hebben voor de aandeelhoudende gemeenten.

Rentabiliteit van het Eigen Vermogen (REV) is een financiële maatstaf die aangeeft hoeveel winst een bedrijf maakt ten opzichte van het eigen vermogen. Het laat zien hoe effectief een onderneming het geld van de eigenaren of aandeelhouders gebruikt om winst te genereren.

Een hogere REV betekent dat het bedrijf zijn eigen vermogen goed benut om winst te maken. Een lage of dalende REV kan erop wijzen dat het rendement op het geïnvesteerde kapitaal achterblijft, wat een risico vormt voor investeerders en aandeelhouders.

De **ROE** wordt berekend als:

$$ROE = \frac{\text{Bedrijfsresultaat}}{\text{Eigen Vermogen}} \times 100\%$$

$$ROE = \frac{35.000.000}{53.824.000} \times 100\%$$

$$ROE \approx 65,0\%$$

- In 2023 maakt HVC €0,65 winst per euro eigen vermogen. Dit lijkt een extreem hoog rendement, maar wordt grotendeels verklaard door de sterke daling van het eigen vermogen.
- In 2017 bedroeg het eigen vermogen nog € 89 miljoen, maar in 2023 is dit gedaald naar € 53,8 miljoen, een afname van ruim 39%.
- Het bedrijfsresultaat in 2023 was € 35 miljoen, wat niet fors hoger is dan in eerdere jaren.
- Doordat het eigen vermogen zo sterk is afgenomen, lijkt de rentabiliteit van het eigen vermogen (ROE) kunstmatig hoog, terwijl de werkelijke winstgroei beperkt is.

Een extreem hoge rentabiliteit van het eigen vermogen (ROE) kan een vertekend beeld geven van de financiële gezondheid van een bedrijf. Normaal gesproken wijst een hoge ROE op efficiënt gebruik van eigen vermogen om winst te genereren. Bij HVC lijkt de hoge ROE van 65% in 2023 echter niet het gevolg van uitzonderlijke winstgevendheid, maar van een sterke daling van het eigen vermogen.

Een dalend eigen vermogen betekent minder financiële buffer, waardoor HVC kwetsbaarder wordt voor tegenvallers. Tegelijkertijd blijft de schuldenlast hoog, met een schuldratio van 91,9%. Dit betekent dat de onderneming grotendeels afhankelijk is van leningen, wat het financiële risico vergroot, vooral als de rente stijgt of financieringskosten toenemen.

Daarnaast is een hoge ROE alleen positief als deze gebaseerd is op gezonde bedrijfsresultaten en een stabiel of groeiend eigen vermogen. Bij HVC lijkt dit niet het geval. Als het bedrijf in de toekomst verlies draait, zal het eigen vermogen verder afnemen, waardoor de financiële situatie nog zwakker wordt. De huidige ROE geeft mogelijk een rooskleuriger beeld dan de werkelijkheid, omdat het eigen vermogen van HVC is afgenomen. Dit betekent dat de financiële situatie van het bedrijf kwetsbaar kan zijn en verdere aandacht verdient.

Stel dat het eigen vermogen **niet** was gedaald en nog steeds **€ 89 miljoen** was. Dan zou de ROE zijn:

$$ROE = \frac{\text{Bedrijfsresultaat}}{\text{Eigen Vermogen}} \times 100\%$$

$$ROE = \frac{35.000.000}{89.000.000} \times 100\%$$

$$ROE \approx 39,3\%$$

Dit is nog steeds hoog, maar een stuk lager dan 65%.

Rentabiliteit van het Totaal Vermogen (RTV) is een financiële maatstaf die aangeeft hoeveel winst een bedrijf maakt in verhouding tot het totale vermogen. Dit laat zien hoe efficiënt een onderneming zowel haar eigen als geleende kapitaal gebruikt om winst te genereren.

Een hogere RTV betekent dat het bedrijf zijn beschikbare middelen effectief inzet om winst te maken. Een lage RTV kan erop wijzen dat het rendement op het geïnvesteerde kapitaal achterblijft, wat gevolgen kan hebben voor de financiële gezondheid en investeringsmogelijkheden van de onderneming. De winstgevendheid van HVC kan volgens ons beter worden afgeleid uit de rentabiliteit van het totaal vermogen (RTV):

$$RTV = \left(\frac{\text{bedrijfsresultaat}}{\text{totaal vermogen}} \right) \times 100$$

$$RTV = \left(\frac{35.000.000}{664.987.567} \right) \times 100$$

$$RTV \approx 5,3\%$$

- In 2023 is de **rentabiliteit van het totaal vermogen (RTV)** ongeveer **5,3%**, wat o.i. een realistischer beeld geeft van de winstgevendheid van het totale kapitaal. Dit betekent dat HVC per geïnvesteerde euro 5,3 cent winst maakt.
- Hoewel een positieve rentabiliteit gunstig is, lijkt 5,3% geen bijzonder hoog rendement.
- Deze RTV roept vragen op over de efficiëntie van investeringen en of dit rendement voldoende is om de hoge schuldenlast van HVC te dragen.